

კომუნიკაცია კულტურულ კონტექსტში

ინგა კონიაშვილი
სტუდენტორანტი

რეზიუმე

წინამდებარე ნაშრომი „კომუნიკაცია კულტურულ კონტექსტში“ წარმოადგენს კომუნიკაციის როგორც კულტურული ფენომენის მნიშვნელობის წარმოჩინების მცდელობას ენობრივ-კულტურული თვალსაზრისით.

დღეს, გლობალიზაციის ხანაში, როდესაც კომუნიკაცია გაადვილდა, დედამიწა „დაპატარავდა“ და ადამიანებისთვის მარტივად ხელმისაწვდომი გახდა უამრავი საინფორმაციო წყარო თუ საშუალება, შესაბამისად გამარტივდა სხვადასხვა საზოგადოებებსა და ერებს შორის კულტურულ ფასეულობათა გაზიარება.

ნაშრომში საუბარია ენის, როგორც საკომუნიკაციო ინსტრუმენტის შესახებ, რომელიც თავის მხრივ არის საზოგადოებრივი ურთიერთობის ფორმა, რომლის მეშვეობითაც ხორციელდება იდეებისა და ინტერესების ურთიერთგაცვლა.

ნაშრომში საუბარია აგრეთვე ლიტერატურაზე, კერძოდ, მხატვრულ ლიტერატურაზე, რომელიც კულტურული ცოდნის ფასეული წყაროა და რომელიც ასახავს ენას, როგორც სხვადასხვა უნარებისა და პრინციპების ორგანიზებულ სისტემას, რომელიც აწესრიგებს კომუნიკაციის კონკრეტულ აქტს და შესაბამისად, მის სოციალურ ასპექტს.

საკვანძო სიტყვები: კომუნიკაცია, ენა, ლიტერატურა, კულტურული ცოდნა, ევოლუცია.

COMMUNICATION IN CULTURAL CONTEXT

Inga Koniashvili
Doctorate of GTU

RESUME

The present work 'Communication in Cultural Context' is the attempt to represent the importance of communication as a cultural phenomenon in the respect of linguistics and culture.

Today in the era of globalization, when communication has become easier, 'The Earth has become 'smaller' and numerous information sources and means are available for humans, consequently has been getting flexible to share cultural values between societies or nations.

The work deals with language as a tool of communication, which in its turn is a form of social interaction by means of which they exchange various ideas and interests.

Also, the article treats fiction as a valuable cultural source that reflects language as an organized system of different skills and principles, that regulates the specific act of communication and thus, social aspect.

Key words: Communication, language, fiction, cultural knowledge, evolution

შესავალი

თითოეული ერი თავისი ისტორიული ცხოვრების მანძილზე კულტურული ზრდა-განვითარების სხვადასხვა საფეხურზე ქმნიდა კულტურულ ფასეულობებს, რომელთა შორის მწერლობას განსაკუთრებული ადგილი უკავია. კომუნიკაცია დგება არა მარტო ზეპირად, არამედ წერილობითაც. მაშასადამე, გარდა იმისა, რომ ენის შესწავლა თავისთავად წარმოადგენს მულტიდისციპლინარულ მცდელობას, მხედველობაში უნდა მივიღოთ ენის არა მხოლოდ საუბრის, არამედ წერის ასპექტიც. წერა დიდ გავლენას ახდენს ენაზე, რადგან მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ენის რეალიების შემონახვის თვალსაზრისით. კომუნიკაციის საჭიროება აძლიერებს ენის გამოყენებას და განვითარებას, ხოლო საჭიროება წარმოიშობა და ძლიერდება მაშინ და იქ, როდესაც სადაც არსებობს კომუნიკაციის ობიექტი, მაშასადამესაზოგადოებაში. საზოგადოება თვითშეცნობას ახორციელებს საკუთარ წევრებს შორის კონტაქტითა და კომუნიკაციის მეშვეობით.

ძირითადი ნაწილი

ადამიანთა შორის კომუნიკაციას ისეთივე მნიშვნელობა აქვს, როგორც ენას, რომელიც კომუნიკაციის აუცილებელი ინსტრუმენტია. კომუნიკაცია ადამიანის ცხოვრების ნაწილია. ფსიქოლოგების განმარტებით, კომუნიკაცია საზოგადოებრივი ურთიერთობის ფორმაა, რომლის მეშვეობითაც ხორციელდება იდეებისა და ინტერესების ურთიერთგაცვლა. იმისათვის, რომ ეს მოხდეს აქტიურ ინტერაქციაში სუბიექტი უნდა უკავშირდებოდეს ობიექტს. კომუნიკაციის პროცესში ორი ან მეტი მხარე მონაწილეობს: 1. მოსაუბრე, 2. მსმენელი. იმისათვის, რომ შედგეს ენობრივი კომუნიკაცია, უნდა განისაზღვროს სასუბრო თემა. თემის გრძელმო კომუნიკაციის მონაწილეები მიმართავენ ერთმანეთს და უზიარებენ შეხედულებებს ენის მეშვეობით, რაც საბოლოოდ უზრუნველყოფს ეფექტურ კომუნიკაციას სოციალური წარმომადგენელთა შორის. სივრცობრივ და ტემპორალურ განზომილებაში საკუთარი პოზიციის დემონსტრირებისა და დამკვიდრების აუცილებლობამ ბუნებრივად წარმოშვა მოვლენათა დოკუმენტაციის აუცილებლობა მრავალგვარი ფორმითა და სხვადასხვასაშუალებით. ასეთია მაგალითად, ლიტერატურა, რომელიც მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია გარე ფაქტორების ასახვისა. მეტიც, ლიტერატურა კულტურისა და საზოგადოების გამომხატველობაა, რომელიც ყველაზე კრეატიული და წარმოსახვითი ხერხებით გადმოგვცემს ადამიანთა აზრებს და ოცნებებს, რომლებიც დამახასიათებელია კონკრეტული დროისა და სივ-

რცისთვის. ლიტერატურა ერთდროულად აღწერს და ხელს უწყობს სოციალურ ცვლილებათა ინსპირაციას და ხშირად მიიჩნევა კულტურის სანდო წყაროდ. ჰანოვერის აზრით (2001) [1] ლიტერატურა უდაოდ ფასეული წყაროა კულტურული ცოდნისა, რადგან იგი წარმოადგენს პერსონალურ ინტერპრეტაციას იმ ღირებულებებისა და ცხოვრებისეული გამოცდილებისა, რომლებიც ლიტერატურული ნაშრომის ავტორისთვის კარგად ნაცნობია. კრუზის მიხედვით კი ლიტერატურის შესწავლასაშუალებას აძლევს ადამიანებს, განავითარონ ახალი იდეები, ეთიკური პრინციპები და წარმოადგინონ საკუთარი თავი საზოგადოების განათლებულ წევრებად. ამ თვალსაზრისით ლიტერატურის შესწავლა ახალი გამოცდილების საშუალებაა.

ლიტერატურა და ენა ურთიერთდაკავშირებულია ერთმანეთთან, რადგან უძველესი დროიდან მოყოლებული ლიტერატურა იყო კულტურის განსახიერება, ხოლო ენა მისი გამოხატვისა და კომუნიკაციის ინსტრუმენტი. რ. სიზდიკის მიხედვით, „ენის კულტურა მდგომარეობს სიტყვების (ლექსიკის), სტრუქტურის (სინტაქსის), მორფოლოგიის, წარმოთქმის სწორად გამოყენებასა და მართლწერის ცოდნაში, ენობრივი სტანდარტები (ლინგვოსტიკისტიკა) უნდა დამკვიდრდეს და გაუმჯობესდეს.“ ენა ის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია, რომელიც მოიცავს ადამიანის ცხოვრების ყველა ასპექტს. კულტურული ფასეულობებს ასახავს სიტყვათა მარაგი, გრამატიკა, ფრაზეოლოგიზმები, ანდაზები, ფოლკლორი სამეცნიერო ლიტერატურა, ზეპირი თუ წერიტი მეტყველება. მხატვრული ლიტერატურა ერთ-ერთი სფეროა, რომელც ასახავს ენას, როგორც საზოგადოდ აბსტრაქტულ ასპექტს, სხვადასხვა უნარებისა და პრინციპების ორგანიზებულ სისტემას, სისტემას, რომელიც აწესრიგებს კომუნიკაციის კონკრეტულ აქტს და შესაბამისად, მის სოციალურ ასპექტს.

პირველი ლიტერატურული ქმნილება ინგლისურ ენაზე, რომელიც კულტურული კონტექსტის მატარებელია, დაწერილია ძველი ინგლისურით, შუა საუკუნეების ადრეულ პერიოდში. ვგულისხმობთ „ბეოვულფს“, ანგლო-საქსონური ლიტერატურის ჰეროიკულ-ეპიკურ პოემას. საზოგადოდ, პოემა „ბეოვულფი“ ძველ ინგლისურ ლიტერატურაში გადმოგვცემს ძველი ინგლისური პერიოდის ნამდვილ ამბავს, როდესაც გმირები იბრძოდნენ ბოროტი ძალების წინააღმდეგ, ამარცხებდნენ მას და საბოლოოდ დიდებით ბრუნდებოდნენ სახლში. მე-12 საუკუნეში განვითარდა ახალი ინგლისური, რომელიც შუა საუკუნეების ინგლისურის სახელითაა ცნობილი, და რომლითაც იწყება შუა საუკუნეების ინგლისური ლიტერატურა. შუა საუკუნეების ინგლისური ლიტერატურის კლასიფიკაცია შემდგენიარადაა წარმოდგენილი: რელიგიური, სატრფიალო-სამიჯნურო და არტურიანული (მეფე არტურის დროინდელი). მეტიც, ლიტერატურა, რომელიც დაიწერა ინგლის-

ში შუა საუკუნეებში, ზუსტად ასახავს იმდროის ინგლისში განვითარებულ მოვლენებს. ფრანგული ენა კარგად ესმოდა მაღალი კლასის საზოგადოებას, წიგნები, რომლებსაც ისინი კითხულობდნენ ან რომლებსაც უსმენდნენ, დაწერილი იყო ფრანგულად. შუა საუკუნეების ინგლისური ლიტერატურის თვალსაჩინო წარმომადგენელმა ჯეფრი ჩოსერმა, რომელიც ასევე აღიარებულია როგორც ინგლისური ლიტერატურის მამა და შუა საუკუნეების დიდი ინგლისელი პოეტი, დაწერა ცნობილი მოთხრობების ციკლი სახელწოდებით „კენტერბერული მოთხრობები“, რომელიც ერთგვარი ასახვაა 1387 დან 1400 წწ. -მდე ინგლისში მიმდინარე ისტორიული პროცესებისა. იგი ამავე დროს, შუა საუკუნეების ლიტერატურის ანთოლოგიაა. „კენტერბერულ მოთხრობებში“ გადმოცემულია ინგლისის ეკლესიის წარმომადგენელთა განსხვავებული შეხედულებები. ნაწარმოების რამდენიმე გმირი რელიგიური ფიგურაა, ხოლო მოქმედება, რომელიც ხდება კენტერბერში, ასახავს რელიგიის და კულტურული კონტექსტის მნიშვნელობას იმდროინდელ ინგლისში. მოგვიანებით 1476 წელს უილიამ ქექსტონმა შემოიტანა საბეჭდი დაზგა ინგლისში, რასაც უკავშირდება ინგლისური ლიტერატურის რენესანსი. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ინგლისური ლიტერატურა ვრცელდებოდა თანამედროვე ინგლისის ადრეული პერიოდის ისეთი მწერლების მიერ, როგორიც იყო, მაგალითად, შექსპირი, რომელსაც ეკუთვნის ცნობილი პიესა „ჰამლეტი“. მიუხედავად იმისა, რომ არაერთი მწერალი მოღვაწეობდა იმდროინდელ ინგლისში, უილიამ შექსპირის ნაწარმოებებმა უდიდესი გავლენა იქონიასრულიად ინგლისურ ენოვან სამყაროზე. ზემოხსენებულ ნაწარმოებში აღწერილია ის პოლიტიკური პრობლემები და პროცესები, რომელთაც ადგილი ჰქონდა და ხდებოდა ერთა შორის იმდროინდელ ევროპაში. სწორედ ეს წარმოდგენს ეპოქის კულტურულ მხარეს, რომელიც წარმოდგენილია ლიტერატურულ ნაწარმოებში.

დასკვნა: როგორც ვხედავთ, ლიტერატურა, როგორც კულტურის ნაწილი, ასახავს საზოგადოების ცხოვრების წესს, ქცევას, მრწამსს, ფასეულობებს და რაც მთავარია, ერთმანეთთან კომუნიკაციას და მის ფორმებს. მხატვრული ლიტერატურა, როგორც წერილობითი ქმედება, კომუნიკაციის სახეობაა. ლიტერატურული კომუნიკაცია - წერიტი ან ზეპირი ტექსტის ტრანსმისია გამგზავნასა და მიმღებს შორის - მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც ის აღიარებს მკითხველსა და ავტორს შორის ინტერაქციას, როგორც შემოქმედებით აქტს, რომლის მეშვეობითაც ხდება ინფორმაციის გადაცემა მკითხველის უნიკალური გარემოებების მიხედვით. გარემოებები შეიძლება იყოს სოციალური, კულტურული და ემოციური, ამასთანავე საგულისხმოა მკითხველის ასაკისა და გამოცდილების ფაქტორიც, როცა საქმე ეხება ავტორის მესიჯის მნიშვნელობის გაგებას. ლიტერატურული კომუნიკაციის თეო-

რისწარმოშობა დაკავშირებულია ლუის როზენბლატის სახელთან. მისი თეორიის თანახმად მკითხველს სრულიად თავისუფლად შეუძლია გააკეთოს აღმოჩენა – ანუ თავად იპოვოს პერსონალური მანერა და ენა ავტორთან ურთიერთობისა და ლიტერატურული ნაწარმოებით გადმოცემული მისი მესიჯის გაგებისა. ენა არ არის დადგენილი სიდიდე, სახელდობრ, მისი მნიშვნელობა ცვალებადია, რომელსაც განაპირობებს კონკრეტული კულტურის წარმომადგენლების ინტერპრეტაცია. ამიტომ, მისი მნიშვნელობა დროთა განმავლობაში იცვლება. „ყოველი ენობრივი ქმედება ზეპირი თუ წერილობითი სახით, მეტყველებს ავტორის პოზიციაზე მოცემული კულტურის სოციალურ სტრუქტურაში.“ ენა ერთგვარი მედიატორია ინდივიდსა და საზოგადოებას შორის. რადგან ლიტერატურა ენის გარეშე წარმოდგენილია, იგი ერთგვარი საშუალებაა საინტერესო ინტერპრეტაციების თავმოყრისა ისეთი ხერხით, რომელიც ასახავს კონკრეტულ ადამიანთა ჯგუფს, რომლებიც ცხოვრობდნენ და მოღვაწეობდნენ ისტორიის გარკვეულ მონაკვეთში. ვინაიდან ლიტერატურა ასახავს იმ დროის პრედომინანტურ პოლიტიკურ და ფილოსოფიურ პრინციპებს, რომელშიც ის დაინერა, მსოფლიო ლიტერატურაც მსოფლიო კულტურის ევოლუციის ისტორიას ასახავს. იგი შეიძლება შევადაროთ ერთ კონკრეტულ დროში მოცემული რეგიონის კადრს. ამ ცოდნას სხვადასხვა საზოგადოება მოიხმარს არამარტო ერთმანეთთან დიალოგისთვის, არამედ იმისთვის, რათა გაეცნონ და გაიგონ ის პრიორიტეტები და გამოწვევები, რომლებიც აქვთ და რომელთა გადალახვაც უნვთ განსხვავებული კულტურის წარმომადგენლებს. რაც მთავარია, გაიგონ თუ რა გავლენას ახდენს მათი ძალისხმევა სხვა საზოგადოების წევრებზე.

ბამოყენებული ლიტერატურა და წყაროები:

1. William Caxton, 'Baugh & Cable', 2000, p.195
2. Le Page R.B., Tabouret –Keller A., Acts of Identity, Cambridge University Press, 1985 [6].
3. „The Significance of Language as a Tool of Communication,' Anca SIRBU, 'Mircea cel Batran' Naval Academy Scientific Bulletin, Volume XVIII-2015-Issue 2 pp.405-406
4. <https://www.slideshare.net/XianahMhari/language-communication-9339176>
5. „Language and Culture Global Flows and Local Complexity," author: Karen Risager, 2006, Series Languages for Intercultural Communication and Education, 9781853598586, Publisher- Multilingual Matters
6. Source: Beyond Culture (1976) by Edward T. Hall
7. „The Significance of Language as a Tool of Communication," Anca SIRBU, „Mircea cel Batran" Naval Academy Scientific Bulletin, Volume XVIII-2015-Issue 2 pp.405-406
8. <https://www.slideshare.net/XianahMhari/language-communication-9339176>
9. LANGUAGE AND CULTURE AS A MEANS OF COMMUNICATION Impact journals : IMPACT: International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature (IMPACT: IJRHAL) ISSN(P) :2347-4564; ISSN(E):2321-8878 Vol.4, Issue 4, Apr 2016, 19-26
10. <https://www.reference.com/art-literature/importance-world-literature-4eab59804b6f7230?qo=contentSimilarQuestions>
11. Importance of Literary Communication by Amanda Petrona April 17, 2017 - <https://penandthepad.com/importance-literary-communication-10005097.html>